

A pfalzi hájboró. A tengeri hegemonia.

Hozzáadta: lakosm
2004. október 19. Kedd 18:59

Midán az 1870-iki francia vereségek után Thiers, a nagy Ájllamőrőri Ács tőrtőnet-rés, Nőmetorszájgba ment bőszerezni Ács kőrdelte: hájt ki ellen viselnek hájborót, miután a császárság megbukott, Ranke azt vőlaszolta: XIV. Lajos ellen.

Az erászakos politikája mőgezte meg annyira a kő nagy nemzet viszonyait, hogy szájadok sem feledtethetőek el az akkor szenvedett igazságtalanságot. Áos minthogy a rőuniák első sorban a nőmet területét, ott keletkezett ellenük az első erás visszahatás. Vőge volt annak az uralkodó helyzetnek, melyet Franciaország mint a westfalai bőkbiztos-tája ott elfoglalt Ács melyet az 1658-iki augsburgi liga szentesített. Mert ugyancsak Augsburgban 1686 július 17-én Ájabb szővetsőg jőltre, melyben a császári, Spanyolország, Svődország, Hollandia a birodalom svőb, frank bajor kerőleteivel egyőtt szerzőtek az 1648-iki bőke fentartására. Nőmetország területi őpsőge mőri Ájltalán eurőpai őrdék gyanőnt tőnik fel. Lajos mőg mindig őrezhette, mennyivel erősebb az ő egysőges Ájllama annyi szővetsőgesnek hatalmőnő. A tőrtőrk hájboró mőg tartott, pőnze Ács befolyása mőg Nőmetországban is szerpőrtőveket Ács kőltősen a brandenburgi nagy vőlasztás kőzeledett akkor hozzá. Alkalmat a hájboró megkezdő a kőlni őrsekvőlasztás szolgáltattott. Az ottani kőptalannak francia zsoldban levő tőbbsőge megvőlasztotta őrseki birodalmi vőlasztásnak Főrstenberg bő-bornokot, kinek nagy szerep jutott Strassburg Átadásában. XI. Innocentius pőpa, azonban nem őt erőstő meg, hanem császárpőrti ellenjelőltő. Louvois ezt hasznőlt fel arra, hogy urőjt, kit ő«trianoni ablak» ellene izgatott, hadőzenetre bőrja. De komolyabb ok is alkalmasnak mutatta ezen időpont felhasználőisőit. Angliában biztosnak őtszött a katolikus II. Jakab uralma, a császári sereg pedig Belgrőd kőrtőlt csatőzott. A sereg, melynek őltőre a kirőly fiőjt, a ő«nagy dauphint» helyezte, mindőrt 1688 őszőn szinte ellenőllő nőlkőlt elfoglalta a rajnai palotagrőfsőgot. A tehetetlen birodalmi győltőcsak 1689 februárban viszonzta a hadőzenetet. Ezt az időt a franciák arra hasznőltő, hogy teljesen kifosztójk azt a virőgző tartomőnyt Ács felgyőtső annak rőgi, híres vőrosait. Louvois ezen pokoli terv vőgrehajtása őltal akarta lehetlennő tenni, hogy ideg sereg azon vidőken őt őmadhassa meg Franciaországot. Heidelberg győnyőrtő vőra az őta rom, Worms Ács Mannheim vőrosok sok mőis kisebb helyőggel elpusztultak, Speierben mőg a rőgi császárok csontjait is kivetető koporsőjűkő. Ennek a vandalizmusnak mai napig sem szőnt meg az emőke Ács a nőmetek kutyőjknak szőtkő adni az akkor szereplő francia vezőreknak nevő (Mőlac, Duras, Lorges). Mainzot Átadta őrseke s a Rajna egősz bal partja francia uralom alá jutott. De csakhamar őrezhető volt a visszahatás is. A Stuartok megbuktak, Orőniai Vilmos lett Anglia kirőly. A császári mőri 1689 elejőn szővetsőgre őpött Hollandiával Ács a nyőri folyamőn Anglia, Spanyolország, őcs Savoya is e szővetsőghez őllottak. Az alkudozók szőltait ismő Hollandia főzte őssze. Fagel halőla után Hein volt ott a pensionarius, kinek annőil nagyobb szerep jutott, mivel Vilmost egősen elfoglalva tartőjk az angol őgyek Ács a hájboró. A mint a szővetsőges hadak megőrkeztek a hájboró színhelyőre, mőg 1689-ben sikerőlt legnagyobb rő visszavenni a francia hőd-tőjsőknek. Minthogy Spanyolország is a szővetsőghez tartozott Ács Hollandia legőzőse volt Lajosnak egyik főcőja, azontő Belgiumot vőlasztotta a had terőőlt, melyen keresztőlt nyílt az őt a kőltőrsasőjgba. Valőban bőmulatos a francia erő kifejtőcs, mely ismő megmutatta, mennyivel hatalmasabb egy egysőges Ájllam szőmos hatalom laza szővetsőgőnő. Az 1690-iki őv folyamőban a franciák győztek vizen Ács szőrazon. Tourville admirálisú hivatala volt segő-teni Jakab irorsőgi vőllalatőit, nem messze az angol parttő legőzte a hollandus flottőit. Az angol hajőhad vezőre, ki titkon Jakab pőrtive volt, nem akart harcolni Jakab szővetsőgesei ellen Ács inkább orszőjga szővetsőgeseit hagyta cserben. Ugyanazon időben Luxembourg herceg Fleurus mellett Belgiumban legőzte a szővetsőgesek seregő (1690. júl. 1.). Csak Vilmos irorsőgi diadala őllő-totta helyre az egyensőlyt. A kővetkező ővb Lajos maga megjelent Mons őstromőnő, mely nem tudott ellenőllni a Vauban őltal intőzett bombőzősnak. Hatőrozott eredmőny a szőrazfőldi hájboró őltal nem volt előrhettő, mely legfőljebb egyes vőrosokat Ács vőrakat juttatott a fran kezőbe. Ez őrt mindkőbb a tengerre fordő-totta Lajos figyelmő Ács eszkőzeit. Kedvező kimenetelő tengeri csata, mely lehetővő teszi francia csapatoknak kiszőllőisőit Angliában, nemcsak kőzvetlenőil szerez nagy hasznot Franciaországnak gyarmatai Ács kereskedőse vődelme őltal, hanem egy csapőssal vőget vet az egősz coalitiőnak. Ehhez őjőrt, hogy Louvois, a nagy hadőgyminister, 1691-ben meghalt Ács most tőbb gondot fordő-tottak az őltala elhanyagolt haditengerőszetre. Tourville kitőnő hajővezőr hirőben őllott. A őmadőjs veszőlytelennek őtszött. Az ő admiralist Russelt, a whig-pőrt vezőrő, sőrtő Vilmosnak tory politikőja Ács felőnlő szőjlatőit Jakabnak. Hasonlő őrt el Churchill lord, az angol fővező, kinek elpőrtősa dőntőtt egykor Jakab sorsa főltőtt. Joggal mondja Michelet, hogy nincs teljesebb kőptőra a gazembereknek, annőil, melyet Macaulay tőrtőnete fest le. Minthogy annyi volt az őrűlő, remőlni lehetett, hogy Jakab partrasőllősa egy jelentőkenyebb francia sereg őltőn, egyszerre vőget vet Vilmos uralmőnak. A francia tengerparton erő kőszőlet folyt, 30,000 katona őllott kősen, a sereg zőmő a szőmőz őrtir csapata alkotta. Vilmos egy elfogott levő őltal őrtesőlt a tervő. Londonban bőrtőbe vetetők a főcinkosokat, kőzt Churchill Ács minden eskőzt felhasznőltak a vődelemre. A francia hajőhad a Szajna torkolata kőrtőlt győlekezett, de kedvező tlen szelek visszatartójk, őgy hogy az angoloknak előg idejők maradt Wight szigete kőrtőlt ősszegyőlekezni. Az egyesőlt angol Ács hollandus hajőhad erőre nőzve messze felőlmőta a franciőit, mely mőg őltőporral sem volt előggő ellőitva. Russel lord a legkőltősebb helyzetben volt. Megőerte, hogy nem akadőlyozza Jakab partra szőllőisőit, de mőrsőst nyíltan kijelentő, hogy ha csatőra kerőlt a dolog, nem kimőlhet senkit, magőit a kirőlyt sem. Ily mődon egyeztette őssze Vilmos elleni győltővel hazőjja Ács őllősa irőnti kőtelessőgeit. A szővetsőges hajőhad elhatőrozta, hogy a La Hogue főkőnő, Normandia nyugoti csőcsőnő győlekező szőllő-tő hajőkat őmadja meg. Ezek vődelmőre ugyanakkor megjelent a Brestbő kiindulő Tourville Ács elkerőlhetlennő vőlt csata. Hadihajő a XVII. szőzad mősodik felőbő. Ludolf Bakhuizen (1631-1708) kőrt rőzkarcőnak hasonmősa. A franci

hajás had csak 44 sorhajásból állott, de Tourville-nak meg volt hagyva, hogy minden Áron kisártse meg az Átszájllást Ács ne kerájlje ki a csatát. A lovagias vezér gyávaságnak tartotta volna a visszavonulást, annál is inkább, mert remélhetette, hogy az angolok csak színleg fognak harcolni ellene. Május 29-én reggel a francia hajás had megátadta a szárvetsőgesek hadi rendjét. Tourville párbajszerésen folytatta a harcot, vezérhajásjával a «Soleil royal»-al, melyet a viláig legszebb hajásjainak tartottak, szembe állított Russel vezérhajásjával, a Britannival. A hajás had tőbbi része a szárcsend miatt alig vett részt a közdelemben. Csakhamar meg kellett gyázdnie, hogy az angol admirális Ács legénysége nem Árulás. A francia hajásknak vissza kellett vitorlázniok. Ez alatt szártámadt, az angol Ács hollandus hajó kifejthetők tőnyomás erejét Ács a franciák visszavonulása meneküléssé vált. Maga a vezérhajás tájnkre ment a parti erédélme alá menekült hajás is sikerült az angoloknak tájnkre tenni. A la hoguei csatában, melyben a hollandusok alig vehettek részt, az angolok teljes diadalt arattak. Egyike ez a legfontosabb tengeri csatáknak; megmutatta, hogy Colbert minden élkédése ellenére sem a francia hajás had van hivatva uralkodni a tenger fölött, hanem az angol. A brit hajás had Ájra bebizonytási felsáságot a tőbbi nagy hatalomtól, Ágy mint elább az armellenében. Egyházi tekintetben Jakab Ács Lajos vállalata Ágyis csak folytatása volt II. Főállás vállalatának. A kocka fordulásit leginkább az jelé, hogy most az angolok gondoltak partra szájllásra Franciaországban a hugenották Árdekében. Szárazállásn ellenben a franciák rászáon maradt a tőlsály. Lajos ismét eliserte seregét Belgiumba a la hoguei csata idejében foglalta el Namur fontos váját. Vilmos, ki e vállalat megihásás-tásjára személyesen vezetett oda sereget, kőssán Árkezett Ács kőssább, midán a franciákat Steenkerkenen (1692 aug. 3-án) megátadta, minden vitészege mellett nagy vereséget szenvedett Ács teljesen elvesztette katonái bizalmát. Csak Á nem mondott le a remél Ács 1693 jul. 29-én Neerwinden Ájra csatában bocsátkozott Luxembourg marsallal, de ismét vereséget szenvedett. Hanem Árt nagyobb eredményt a franciák sem bírtak elérni, Lőtich ostromához nem foghattak, bár maga XIV. Lajos megindult az állvetkezés dicsásá megszerzésére. Mársrészt tengeren sem kedvezett a szárvetsőgeseknek a hadi szerencse, mint azt a la hoguei csata után vájni lehetett volna. Azon bámulatos gyorsasággal Ács kőssággal, mely csak nemzeteknek sajátja, állt-táltak vissza a franciák hajás hadukat az elábbi erére. Az angolok pedig egészen biztosnak tartották májra a tengert Ács Portsmouthból igen nagy kereskedőflotta indult meg a Földközi-tenger kikötésébe, csak csekély hajás had álltal kisárove. Cadix kőzelében akadtak Tourville armájjára. Az angol hajás szeptember Átközött meg, az egészen gazdag záskmájny a franciák kezébe jutott. Mág a fhaditoren ily vájtozás szerencsével harc, bonyodalmi Európa mind tőbbi vidékét vonták kőrrébe. A savoyai herceg 1690-ben megátadta Franciaországot, dőkeleti tartományait, most viszont a franciák igyekeztek elfoglalni országát Ács birtokukba ejteni az Alpések Ájtjárásit. E harcokban egy Áj jeles hadvezér tőnik fel francia részen: Catinat. Polgári családból származott, de májra 16 Áves korában belépett a hadseregbe. Lassan emelkedett Ács a részűk korában mint Casale kormányzója Ács az Alpések vájlygeibe menekült szerencsétlen valdensesek Áldőzést szerepelt. A derék főrő nem szávesen vitte a harcot XI. Lajos tőrelmetlenségének Áldozatai ellen Ács nagy Ártámmel fogadta a rendes háború kitőrsé. A király akkor Ájll-totta elászárt seregét Áre, Átvenhárom Áves korában. Mőtőnak mutatta magát a bizalomra Ács tőbbi csatálegyőzte a savoyai herceget Ács a vele szárvetsőges osztrákokat. Staffardánál (1690 aug. 18.) a kőssább oly hírességet a savoyai Eugent Ácsnyserette visszavonulásra, Marsagliánál (1693 okt. 4.) ismételt szuronytámadások álltal győzte le az ellenséget. Mondják, hogy este a vezér fájradtan nyugalomra dőlt le a csatátoren Ács a mint felőbredt, kőrről válc magát az ellenséges zászákkal, melyekkel hájllás katonái diszátták nyughelyét. Spanyolország felé is elkesered Ács a franciákra nőve diadalmasan harcoltak. Ott Catalonia volt a háború színhelye. A franciák tőbbi várat elfoglaltak Ács vágre 1697-ben magát Barcelonát is bevették. Ekkor tőrtőnt, hogy az angol flotta a spanyolok segétségre elászá jelent meg a Földközi-tengeren. Nagyobb eredményt azonban nem Árt el Ács egyes francia tengerészek, kik kőrt kőállásn a vitőz Jean Bart tőnt ki, igen nagy kőrt tettek a szárvetsőgesek kereskedésében. XIV. Lajos mindenf teljes érsés-tőssel Ács nagy dicsásággal viselte a háborút, hanem a kivővtt diadalok májra nem rejtették el ország kimerüléssét. Az adák elviselhetetlen teherre vájltak, az ország májra alig bírta fiait a sereghöz kőldeni. Főnőlon le szerint Á «a főldmvelés pang, lakosság apad, az ipar májra nem tájllja a munkásokat, a kereskedés semmivő van Adászedés helyett inkább alamizsnát Ács Ácletmet kellene adni a szegény népnek. Egész Franciaország csak egy nyomorult, el nem lőtt kőrháj. Valőban csudállatos, hogy ily belás állapotok mellett még oly nagy erőt tudott kifejteni az ország. Nemcsak Franciaország segédfőrsai magyarájzák meg az addigi hájratok szerencsés kimenetelét, hanem még inkább a szárvetsőges államok gyengesége. Spanyolország májra alig jőtt szájmba, a császárt a tőrrő tartották vissza. Vilmost a jakobiták Ács saját parlamentje. Hanem mihelyt Angliában rendes kormány alakult meg, a whigek uralomra jutottak Ács a bank megalapásisa bősészket szolgáltatót a hadviselésnek, meg kellett vájtoznia hatalmi viszonyoknak. Vilmos előtt nem volt titok Franciaország kimerülése: bősőtt abban, hogy országga tőbbi fogja bősőni a háborút, mint az oly virágzó Ács hatalmasnak látszó Franciaország. Májra 1695-ben visszafoglalta Namur-t Ács ez álltal Belgiumban helyreállt-totta az egyensúlyt. Csak dőlen volt még tőnyomás a francia hatalom, mely a savoyai herceget elpártólásra bősőrt a szárvetsőgesektől. Kitőnt, hogy Vilmos Ács az álltala vezetett Anglia korlátot bősőnek vor XIV. Lajos terjeszkésis vájgya elő. Az angol király előrt cőlját: az egyensúly megtartásját Ács a francia flotta legyő kőss volt a bősőre, ha Franciaország mőtőnyos feltőteleket szab. Lajos viszont kőss volt a nymwegeri bőső alap megkőntni a bősőre Ács Vilmost elismerni angol királynak. Mindegyik fől cőltalannak tartáj a tőbbi erősőrlőst. Nyugalmat Áhajtott, hogy pihent erével foghasson a spanyol Ártőksősdés májra Ágetővő vájllás kőrdésnek elő kőzbenjájrtól a svőd király ajájnlkozott. Ismét Hollandiában győlték Ássze az alkudozó, Ryswijk kastélyban, Hő kőzelében. Csak a császári udvar ellenezte a bősőre, mint egykor a nymwegenit, hanem ez álltal a franciáknak csak Ájabb diadalokra szolgáltatót alkalmat, Barcelonának ekkor tőrtőnt elfoglalásisa a franciák kezébe adta a tőlsályt. Elő Strassburgot valami kőrpásitást igőrték a franciák a birodalomnak, most minden feltőtel nőlőll le kellett Nőmetországna e vájrosás mondani. Lajos ellenben kőnytelen volt visszaadni tőbbi hásdá-tásait. Hollandia kedvező kereskedelmi szerésőre lőpett Franciaországgal. Ágy jőtt lőtre a ryswijki bőső (1697 szept. 20.) mely megmutatta, van májra hatalom Európaiban, mely eredményel bőső ellenállani Franciaország kő-mőletlen, hásdá-tás politikájának.

Egyszerre bűke váltotta fel az Európa minden részében háborút. Éppen a ryswijki alku idejében vta ki sav Eugón azt a diadalt a török fliitt, mely bűkőre kőnyserő-tő a szultánt. A század határán megállapodott a hatalmaknak egymáshoz való viszonya. Nyugaton Franciaország bűra a szárazföldi, Anglia és a vele szövetséges Hollandia a tengeri hegemóniát, keleten a császár emelkedik tőlyra. Helyre van állva az egyensúly és mindegyik rész kőszől a maga hasznára fordítani a mármár bekövetkezé. Éjabb bonyodalmat: a spanyol dynastia kihalásait.

Forrás: <http://mek.oszk.hu/01200/01267/html/09kotet/09r01f03.htm>